

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 12
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 12
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 6, Бр. 12
Штип, 2021

Vol. 6, No 12
Stip, 2021

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21612>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Наташа Стојановска-Илиевска

СОГЛЕДУВАЊА ЗА ЕДНА ПОДГРУПА ОД ПЕРИФРАСТИЧНИ ПРЕДИКАТИ СО *ДАВА* ВО КОИ Е ПРИСУТНО МЕТАФОРИЧКОТО ПРОШИРУВАЊЕ ЗА МЕЃУЧОВЕЧКА КОМУНИКАЦИЈА

Natasha Stojanovska-Ilievska

OBSERVATIONS ON A SUBGROUP OF LIGHT VERB CONSTRUCTIONS WITH *DAVA* IN WHICH THE METAPHORICAL EXTENSION OF INTERPERSONAL COMMUNICATION IS PRESENT

27 Катерина Видова

ПРЕВОД НА АНГЛИСКИТЕ НАСЛОВИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК СО АКЦЕНТ НА УПОТРЕБАТА НА МАРКЕРИТЕ НА КАТЕГОРИЈАТА ОПРЕДЕЛЕНОСТ

Katerina Vidova

TRANSLATION OF THE ENGLISH TITLES INTO MACEDONIAN WITH AN EMPHASIS ON THE USE OF THE MARKERS OF DEFINITENESS

37 Ana Koceva, Dafina Kostadinova

A COMPARATIVE ANALYSIS ON APOLOGY SPEECH ACTS IN AMERICAN ENGLISH AND MACEDONIAN

47 Sándor Czeglédi

HOW “MODERN” IS THE MODERN PLAIN ENGLISH MOVEMENT? – AN OVERVIEW OF RELEVANT LEGISLATIVE AND EXECUTIVE POLICY INITIATIVES IN THE UNITED STATES FROM THE 19TH CENTURY

61 Antony Hoyte-West

EU MULTILINGUALISM AND THE LANGUAGES OF THE EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES: AN EXPLORATORY OVERVIEW

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

75 Луси Караниколова-Чочоровска

ФЕНОМЕНОТ НА ЖИВОТНИТЕ ФАЗИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Lusi Karanikolova-Chochorovska

THE PHENOMENON OF LIFE PHASES IN THE POETRY OF BLAZE KONESKI

- 89 Славчо Ковилоски**
БЛАЖЕ КОНЕСКИ КАКО СЛИКАР
Slavcho Koviloski
BLAZHE KONESKI AS A PAINTER
- 97 Anastasija Gjurčinova**
BLAŽE KONESKI E DANTE ALIGHIERI – OMAGGIO AI POETI E ALLA POESIA
Anastasija Gjurčinova
BLAŽE KONESKI AND DANTE ALIGHIERI – A HOMAGE TO THE POETS AND THEIR POETRY
- 107 Ана Витанова-Рингачева**
ДВЕ ГОДИШНИНИ – ДВА СТОЖЕРНИ ВЕКА (КОН ДВАТА ГОЛЕМИ МАКЕДОНСКИ ЛУБИЛЕИ – 95 ГОДИНИ ОД СМРТТА НА КРСТЕ ПЕТКОВ МИСИРКОВ И 100 ГОДИНИ ОД РАЃАЊЕТО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Ana Vitanova-Ringaceva
TWO ANNIVERSARIES – TWO PIVOTS’ CENTURIES (THE TWO GREAT MACEDONIAN ANNIVERSARIES - 95 YEARS SINCE THE DEATH OF KRSTE PETKOV MISIRKOV AND 100 YEARS SINCE THE BIRTH OF BLAZE KONESKI)
- 117 Ивана Котева, Махмут Челик**
АНАЛИЗА НА ПЕШАТА „ТЕШКОТО“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ
Ivana Koteva, Mahmut Celik
ANALYSIS OF THE POETRY “THE DIFFICULT” BY BLAZE KONESKI
- 125 Славица Урумова-Марковска**
ПРОЧКА ВО СЕМЕЈСТВОТО НА ТРАЈЧЕ (ЗБОР-ДВА ЗА РАСКАЗОТ „ПРОЧКА“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Slavica Urumova-Markovska
THE FORGIVENESS HOLIDAY IN TRAJCHE’S FAMILY (A FEW WORDS ABOUT THE SHORT STORY “FORGIVENESS” BY BLAZHE KONESKI)
- 137 Milica Aleksić**
FLORAL-FAUNAL MOTIFS IN SVETOZAR ĆOROVIĆ’S *LOVE STORIES*
- 149 Марија Леонтиќ**
ОПШТ ПРЕГЛЕД НА СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ПОЕЗИЈА
Marija Leontik
AN OVERVIEW OF CONTEMPORARY TURKISH POETRY
- 165 Туљај Чако**
ПОЕЗИЈАТА ЗА ДЕЦА НА ХАЌИ ОМЕР ЛУТФИ
Tülay Çako
THE POETRY FOR THE CHILDREN OF HACI ÖMER LÜTFI
- 177 Sanja Kobilj Ćuić**
IL CORPO MATERNO NELL’*AMORE MOLESTO* DI ELENA FERRANTE
Sanja Kobilj Ćuić
THE MATERNAL BODY IN *L’AMORE MOLESTO* BY ELENA FERRANTE

КУЛТУРА / CULTURE

- 187** **Екатерина Намичева, Петар Намичев**
ПРОСТОРНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА СЕЛСКА КУЌА
ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН ОД 19 ВЕК
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
SPATIAL CHARACTERISTICS OF THE TRADITIONAL VILLAGE HOUSE IN
SKOPJE REGION OF THE 19TH CENTURY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 203** **Марија Гркова**
БЛАЖЕ КОНЕСКИ ВО НАСТАВАТА ПО ПРЕДМЕТОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
Marija Grkova
BLAZE KONESKI IN REGARDS OF THE EDUCATION CURRICULUM ON THE
SUBJECT OF MACEDONIAN LANGUAGE

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 215** **Бојана Самарџиева**
ОСВРТ КОН ПОСЛЕДНАТА ПОЕТСКА ЗБИРКА, „ЦРН ОВЕН“, ОД БЛАЖЕ
КОНЕСКИ
Bojana Samardzieva
REVIEW OF THE LAST POETRY COLLECTION, „BLACK ARIES“ BY BLAZE
KONESKI

ДОДАТОК / APPENDIX

- 221** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
- 223** CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

АНАЛИЗА НА ПЕСНАТА „ТЕШКОТО“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Ивана Котева

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
ivana.koteva@ugd.edu.mk

Махмут Челик

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
mahmut.celik@ugd.edu.mk

Апстракт: Блаже Конески е истакнат македонски поет, прозаист, есеист, филолог, литературен историчар, преведувач и еден од кодификаторите на македонскиот литературен јазик. Поголемиот дел од неговиот поетски опус е со родољубиви мотиви, песните се блиски до народот, а преку нив тој ја оживува историјата и традицијата на татковината. Еден ваков пример е и антологиската песна „Тешкото“. Во неа преку традиционалното оро, поетот ја искажува љубовта кон својата татковина. Песната започнува со растреперената душа на поетот од звуците на орот кои го потсетуваат на тешкото минато на татковината и нејзиниот народ. Потоа орот мирно продолжува, но рзнувањето на тапанот го забрзува ритамот на орот при што на него се приклучуваат младите и ја завртуваат земјата. Преку синцирот на робја Конески го претставува долговековното криво и мрачно ропство на народот. Но, народот поведува бунтовничко оро што ја означува слободата и светлата иднина.

Клучни зборови: *Блаже Конески, поет, оро, љубов кон татковината.*

1. Вовед

Во културниот пејзаж на Македонија, Блаже Конески е една од најкомплексните личности. Истакнат поет и прозаист, филолог, преведувач на Шекспир, Блок, Хајне итн., човек со широка култура и енциклопедиски дух, основач на новата македонска литература и еден од основачите на македонскиот литературен јазик – се само неколку податоци од неговата неверојатно богата интелектуална биографија.

Без да се запознае творештвото на Блаже Конески не може да се има претстава за современиот научен, културен или општествен пејзаж на Македонија. Доминантно во уметничкото творештво на Конески е поезијата.

Сумирајќи ги своите животни и творечки искуства, авторот го определува местото на поезијата во сопственото творештво:

„Поезијата зазема централно место во мојата творечка работа. Континуирано, веќе четири децении, јас работам во областа на поезијата и мислам дека во неа наоѓам особено добар израз за своите размислувања, чувства, за своите дилеми, така што таа на своевиден начин претставува една моја биографија. За сè што ме преокупираше во поезијата сум настојувал да најдам соодветен македонски збор. Зашто, тајната на поезијата е во одбирањето и речењето на зборовите. Другите области на мојата активност, иако бараа многу повеќе време и во таа смисла ѝ одземаа на мојата поезија, на свој начин нејзе ѝ и даваа“. (Ивановиќ, 1982, стр. 11).

Инспириран од својата татковина, убавините на родниот крај, од природата, од тешкиот живот на македонскиот народ низ вековното ропство па и потоа, тој создава поезија која наидува на голем одек кај читателската публика.

Една од низата негови песни е и поемата „Тешкото“ чија анализа е тема на овој труд, а со која поетот на симболичен начин преку народното оро ги прикажува страдањето и измачувањето на народот низ вековите како и надежта и борбата за слободно утре.

2. За Блаже Конески

Блаже Конески е роден на 19 декември 1921 година во село Небрегово во централна Македонија, а починал на 7 декември 1993 година во Скопје. Родното село е во непосредна близина на старата, легендарна тврдина и градот Прилеп, каде што тој како момче се запознал со македонската народна поезија. (Великанот од Небрегово, 1991, стр. 38). Основно училиште и нижа гимназија завршил во Прилеп (1934), а виша гимназија во Крагуевац (1939). Студиите ги почнал во Белград, на Медицинскиот факултет, а потоа студирал на Филозофскиот факултет, отсек Словенска филологија, при што овие студии ги продолжил во Софија каде што дипломирал (1944).

По војната работел како лектор во Македонскиот народен театар во Скопје, а во 1946 година станал предавач на Филозофскиот факултет во Скопје, каде во 1957 година станал редовен професор и предавал Историја на македонскиот јазик и во текот на сиот свој работен век бил шеф на Катедрата за јужнословенски јазици. Исто така, бил декан на Филозофскиот факултет, а бил и ректор на Скопскиот универзитет (1958-1960). Тој беше и прв претседател на Друштвото на писателите на Македонија (1947), а истата функција ја вршел уште во три мандати (1948, 1951 и 1952), потоа бил и прв претседател на Сојузот на писателите на Југославија (1961-1964), како и прв претседател на Македонската академија на науките и уметностите (1967-1975). Тој е дописен член на сите југословенски академии на науките и уметностите, на Австриската академија на науките како и почесен доктор на Универзитетот во Чикаго (1968) и на Универзитетот во Вроцлав (1973).

Блаже Конески учествувал во составувањето на првиот Правопис на македонскиот литературен јазик (1945), бил основач и уредник на повеќе наши книжевни и лингвистички списанија, а бил редактор и на Речникот на македонскиот јазик (I том – 1961, II том 1965 и III том 1966), а приредил и повеќе антологиски избори од македонското прозно и поетско творештво. (Великанот од Небрегово, 1991, стр. 59).

Книжевниот опус на Конески го сочинуваат главно поетски дела. Тој е автор на поетските книги: *Мостот* (поема, 1945), *Земјата и љубовта* (1948), *Песни* (1953), *Везилка* (1955, проширено издание 1961), *Записи* (1974), *Стари и нови песни* (1979), *Чешмите* (1984), *Послание* (1987), *Црква* (1988), *Златоврв* (1989) *Сеизмограф* (1989), *Небеска река* (1991) и *Црн овен* (1993).

Во 1955 година ја објави и книгата раскази „Лозје“, а автор е и на книжевните дела „Беседи и огледи“ (1972) и „Дневник по многу години“ (1988).

Блаже Конески е автор и на повеќе научни дела од областа на лингвистиката и историјата на литературата, меѓу кои се: „Граматиката на македонскиот литературен јазик (I том, 1952, II том, 1953), „Историја на македонскиот јазик“ (1965), потоа „Македонски учебници од XIX век (I дел, 1949, II дел, 1959), „Македонската литература во XIX век (I дел, 1950, II дел, 1952) и други.

Блаже Конески има и богат преведувачки опус. Меѓу неговите најзначајни книжевни преводи треба да се споменат: „Горски венец“ од Његош (1947), „Лирски интермецо“ од Хајнрих Хајне (1952), „Отело“ од Шекспир (1953), Поезија од Александар Блок и многу други. (Великанот од Небрегово, 1991, стр. 60).

За својот книжевен, научен и преведувачки опус Блаже Конески е добитник на голем број награди и признанија: I награда на Владата на ФНРЈ за препенот на македонски јазик на делото „Горски венец“ (1948), Републичката награда „Гоце Делчев“ за книгата „Македонски учебници од XIX век“ (1949), „13 Ноември“ на град Скопје за книгата раскази „Лозје“ (1955), награда на Сојузот на писателите на Југославија за поетската книга „Везилка“ (1956), „11 Октомври“ за „Историја на македонскиот јазик“ (1965), награда „Кочо Рацин“ (1965) за истата книга, наградата АВНОЈ (1966), награда на Сојузот на писателите на СССР за преводи на македонски јазик на дела од руската литература (1968), меѓународната „Хердерова награда за книжевност“ (1971), „Његошевата награда“ (1975), наградата „Кирил Пејчиновиќ“ за преведувачки опус (1976), „11 Октомври“ за животно дело (1979) и многу други.

Книжевните дела на Блаже Конески се преведувани на голем број јазици во светот, а посебни книги со избор од неговото творештво се објавени во Велика Британија, Франција, СССР, Полска, Италија, Романија, Турција, Германија, Унгарија, Грција и Шведска.

2.1. Поетската идеја на Конески

Конески е еден од оние писатели кои не творат од пасивна состојба, туку активно од самиот живот. Секогаш си поставувал политички и општествени задачи, совесно ги исполнувал и поради тоа му биле доверени високи функции. Покрај сите функции и активности, на поетот му била потребна голема концентрација и дисциплина за да остане она што е. Притоа, националната традиција била и останала стимулативна, која покрај талентот резултирала со оригинален поетски збор. Неговата поезија е полна со голем, хуманистички ангажман, со изострено чувство на слики од природата, животот и неговите закони. Песните, главно, се со родољубиви мотиви. Тој постојано нагласува дека корените на неговата поезија се во раното детство, народните приказни и песни, легендите на старите и хорското пеење на жените. Тие се одраз на човечкото постоење и жалната судбина на македонскиот народ. Во нив го опејува безмилосното угнетување на нашиот народ, пее за борбите против превласта на непријателот и надеж за слобода. Херојско-патриотскиот основен тон го изразува чувството на тоа време.

Мотивите од народната традиција се преработени и во „Тешкото“, оро старо сто години и присутно во животот на човекот – од раѓањето па сè до смртта.

3. Тешкото оро и анализа на истоимената песна

Тешкото оро се смета за едно од најубавите и најтешки македонски ора. За него е зборувано и пишувано многу како важно дело на македонскиот фолклор. Потекнува од областа Галичник, од северозападниот дел на Македонија. Станува збор за машко оро кое започнува со полукружно движење на играорците во слободен чекор. Потоа тие се фаќаат за раце и продолжуваат да танцуваат преку бавни, емоционално напнати движења, кои во голема мера ги изведуваат стоејќи на една нога, газејќи со предниот дел од стапалото. Другата нога е подигната и свиена во коленото, при што постојано се врши нејзино исклучително бавно придвижување во сите насоки и постепено спуштање на земја, проследено со постепено подигнување на другата нога. Точка на кулминација е качувањето на ороводецот на тапанот каде што тој продолжува да игра на истиот начин. По неговото симнување на земја, бавниот ритам се заменува со побрз ритам на тапанот. Ова е проследено со соодветна промена и на темпото на танцување кое сега се состои од брзи чекори, скокови, клекнувања, ротации и одделување на играорците од орот. Во поширока смисла, називот „тешкото“ означува една специфична категорија/жанр на „тешки ора“ кои се распространети низ целиот македонски регион.

На почетокот орот се играло при заминување на печалбарите на печалба и тоа на крајот од селото, на местото каде што се разделувале од најблиските. Но, со текот на времето, покрај симболиката за непознатата туѓина и печалбарството, ова оро прераснало и во химна на тешкиот живот на македонскиот народ низ вековното ропство.

Тешкото оро инспирирало многу наши уметници, меѓу кои и познатиот поет Блаже Конески. Тој ја создал истоимената песна, една од најубавите македонски лирски песни преку која успеа да го овековечи ова оро и да го прикаже вековното страдање и измачување на македонскиот народ, но и неговиот непокорлив и борбен дух за светла иднина.

Песната ја започнува со длабоки емоции, со зборови од кои ќе надојдат солзи во сечии очи и ќе изнудат поглед назад во минатото.

*О тешкото! Сурли иштом диво ќе писнат,
иштом тапан ќе грмне со подземен екот –
во градиве зошто жал лута ме стиска,
во очиве зошто навирува река
и зошто ми иде да плачам ко дете,
да превијам раце, да прекријам лик –
та гризам јас усни, стегам срце клето
да не пушти вик.*

Преку стиховите во првата строфа ја чувствуваме растрепераната душа на поетот. Сурлите кои диво ќе писнат, односно ќе засвират, нè тераат да ја пронајдеме моќта на сурлите, да ја почувствуваме тежината која притиска, измачува и влева страв од погледот кон минатото. Во очите на поетот навира река од солзи додека тој го стега срцето полно со болка за да не пушти вик, а ние, додека читаме го чувствуваме тешкиот живот на народот македонски.

Во следната строфа, тешкото оро започнува да се вее:

*О тешкото! Старци излегуват еве,
на чело им мисла, во очи им влага
и првиот чекор по меката трева
е мирен и бавен, со здржана тага.
Но ’рзнува тапан и писок се крева
и молнија светнува во секој глед,
и напред се пушта, се стрелка, се слева
стегнатиот ред.*

Со бавни и мирни чекори се стресува земјата – започнува борбата. По старците, како храбри и издржливи соколи на ороото се фаќаат и младите момци кои повеќе не можат да издржат, не можат да не го земат она што им припаѓа, слободата и мирниот живот. Летнуваат со раширени крилја – народот се крева, а ороото сè повеќе се шири и натежнува:

*И душата, чиниш, на родот мој мачен
во тешково оро се уткала сета –
век по век што трупал сè попуст и мрачен*

*од крвава болка, од робија клета,
век по век што нижел од корава мисла
за радосна челада, за слободен свет,
од песна – за љубов што гине со пискот
ко жерав во лет.*

Во тешкото оро се уткала тешката судбина на народот во долговековното ропство. Понатаму, со камен на срце, но со надеж во мислите во бескрајно оро се фаќаат и млади и стари, син по татко, по дедо внук. Со писокот на свирката се одсиваат оковите околу нозете кои оставиле длабоки траги и рани.

*О времиња, што ве в мрак родот мој минал,
кој збор ќе ми најде за вашата страв?!
Кој збор ќе ми најде за ужасот зинат
над пустош и крв?!*

*Кој број ќе ми каже на лутите рани,
на пламнати ноќи, на пеплишта пусти...*

Потоа, поетот констатира дека орот е синцир од робја од „калеши моми и невести ред“, што ги грабнал „насилникот клет“. Орот е „синцир од робја“ сè дури народот не излегол во „листена гора“, па со „јадот од векови собран“, поведува борба за конечна слобода. Веќе во следната строфа орот се претвора во „бујно, бунтовничко оро“ кое се лула „низ крвје и оган“. Во последната строфа, Конески се пренесува во сегашноста. Кога по нашите села, во слобода повторно ќе го види орот, тој чувствува „жалба“ и не е чудно „солза да потече врела“. Во последните стихови, поетот Конески му се обраќа на својот народ и му предвидува светла иднина:

*Од вековно ропство, мој народе, идеш
но носиш ти в раце дар златен и пој.
Пченицата твоја триж плодна ќе биде,
и животот твој!*

3.1. Структура на песната

Песната е составена од десет строфи и секоја од нив содржи по осум стихови. Во однос на римата, оваа песна се карактеризира со вкрстена рима (влага – тага, трева – крева...). Застапени се голем број на стилски изразни средства со кои песната добива голема сликовитост. На самиот почеток на песната, орот го симболизира вековното ропство на македонскиот народ и борбата за слобода. Понатаму, во стиховите „О тешкото!“ е застапено стилското изразно средство апострофа. Умешно е употребена и метафората:

„не издржа срце – сив сокол во клетка“. Во повеќе стихови се забележува и компарација: „да плачам ко дете“, „од песна за љубов што гине ко жерав во лет“. За да ја изрази што посилно својата емоција, поетот направил намерно испуштање на сврзниците: „да превијам раце, да прекријам лик“, а спротивно на тоа на некои места се забележува и нивна зачестена употреба: „и чиниш... и околу... и враќаат ек“. Во стиховите: „И во него шуми... и во него рика...“ е застапено стилското изразно средство анафора. Поетот, на мајсторски начин, својствен за него, употребил и многу епитети: калеша моми, вековно ропство, радосна челада, слободен свет, бунтовната нога, пеплишта пусти, пламнати ноќи... Не помалку умешно ја употребил и персонификацијата: „и земјата дише со пролетна ситост, со запален здив“. Конески не го пропуштил и реторското прашање: „Кој збор ќе ми најде за ужасот зинат над пустош и крв?“.

4. Заклучок

Блаже Конески е истакнат прозаист, преведувач и филолог кој остави длабоки траги на македонската литературна сцена. Неговиот лик е нераскинливо врзан со нормирањето на македонскиот јазик и создавањето, во неговите рамки, на првите научни и книжевни дела. Тој е автор со широка култура, со силно интелектуално љубопитство и голема работна енергија. Како поет и преведувач, добро му се познати дострелите на поезијата на многу јазици како и бројните методи на нејзиното толкување. За него, традицијата е услов за пронаоѓање на нови патишта во поезијата. Тој сака да ја почувствува драматиката на човечкото постоење, со цел да ги сензибилизира своите и туѓите проблеми.

Во неговиот богат лирски опус се наоѓа и песната „Тешкото“ за чие создавање поетот нашол инспирација во истоименото оро. Во него е вткаена тешката судбина на нашиот народ. На симбиличен начин преку ова оро поетот успева да ги прикаже вековните страдања и измачувања на македонскиот народ, но и неговата бунтовност и стремез за слобода. Ударот на тапанот и писокот на сурлата задаваат чувство на жал и голема болка од вековните робје. Бурата од емоции предизвикува силна болка и жал во неговите гради, меѓутоа тој во грч се обидува да ги потисне и да не викне. Понатаму, со камен на срце, стиховите создаваат слика за оковите околу нозете на нашиот народ кои му оставиле длабоки траги и крвави рани. Но, во понатамошниот тек на песната поетот ја потенцира непокорливоста, борбата и жртвувањето на македонскиот народ. Со векови огорчениот народ завива бунтовничко оро – народот се бори за својата слобода и за својот спокој. По градовите и селата повторно се раѓа светлиот ден, се раѓа живот без солзи и без крик.

За поголема сликовитост, за што посилно изразување на емоциите поетот мајсторски употребил многу стилски изразни средства како што се многубројните епитети, апостроф, метафора, компарација, анафора, персонификација, реторско прашање, асиндетон, полисиндетон и други.

Библиографија

1. Арсовска, Тамара (1972). *Творечкиот лик на Блаже Конески*. Куманово: Беседа.
2. Вангелов, Атанас (1981). *Поетскиот израз на Блаже Конески*. Скопје: Литературен збор.
3. *Великанот од Небрегово* (1991). Скопје: Огледало.
4. Ивановиќ, Радомир (1982). *Поетиката на Блаже Конески*. Скопје: Македонска ревија.
5. Матевски, Матеја (1981). *Поезијата на Блаже Конески*. Скопје: Мисла.
6. Мицковиќ, Слободан (1986). *Поетските идеи на Конески*. Скопје: Наша книга.
7. Ристески, Стојан (1980). *Блаже Конески*. Скопје: Просвета.

Ivana Koteva

Goce Delchev University, Stip

Mahmut Celik

Goce Delchev University, Stip

Analysis of the Poetry “The Difficult” by Blaze Koneski

Abstract: Blaze Koneski is a prominent Macedonian poet, prose writer, essayist, philologist, literary historian, translator and one of the codifiers of the Macedonian literary language. Most of his poetic work is with patriotic motives, the songs are close to the people and through them he revives the history and tradition of the homeland. One such example is the anthological song “The Difficult”. In it, through the traditional dance, the poet expresses his love for his homeland. The song begins with the trembling soul of the poet from the sounds of the dance that remind him of the difficult past of the homeland and its people. Then the dance continues calmly, but the cracking of the drum accelerates the rhythm of the dance, with young people joining it and turning the ground. Through the chain of slaves, Koneski represents the long-lasting bloody and dark slavery of the people. But the people are leading a rebellious dance that signifies freedom and a bright future.

Keywords: *Blaze Koneski; poet; dance; love for the homeland.*

ГОД. VI
БР. 12

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 12

